

Araştırma Makalesi – Research Article

Geliş Tarihi / Received: 08.05.2024 Kabul Tarihi / Accepted: 04.07.2024

Yönetim Dokümanları Temelinde Devlet Üniversite Kütüphanelerinin Zayıf Yönlerinin Analizi

Analyzing the Weaknesses of State University Libraries Based on Management Documents

Ömer DALKIRAN *

ÖZET

Üniversite kütüphaneleri bağlı oldukları üniversitelerin misyonunu destekleme görevini yerine getirmek için faaliyette bulunan kurumlardır. Bu çerçevede öğretime ve araştırmaya destek olma işlevini, sağladığı kaynaklar ve hizmetler ile yürütmektedir. Çağdaş gelişmelerin gerisinde kalan, bilimsel ve mesleki standartlara uygun biçimde örgütlenmeyen ve yönetilmeyen üniversite kütüphanelerinin sözkonusu görevleri doğru ve tam biçimde yapabildiği olanaklı değildir. Nitekim zaman zaman üniversite kütüphaneleri iç veya dış kaynaklı nedenlerden dolayı yapısal olarak zayıflığa uğramakta ve çeşitli sorunlarla yüzleşmek zorunda kalmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, Türkiye'deki devlet üniversiteleri kütüphanelerinin zayıf yönlerini (sorunlarını) incelemektir. Bu bağlamda çalışmanın evreni, kurumsal web sitelerinde paylaştıkları faaliyet raporu ve stratejik plan gibi yönetsel dokümanlarında kütüphanelerinin zayıf yönlerine yer veren devlet üniversite kütüphaneleri olarak belirlenmiştir. Kurumsal web adreslerinde söz konusu bilgi ve doküman paylaşımında bulunduğu tespit edilen 85 devlet üniversite kütüphanesinin kapsama dâhil edildiği çalışmada, yöntem olarak içerik analizi kullanılmıştır. Sonuç olarak, devlet üniversite kütüphanelerinin personel, bina, bütçe, hizmetler, dış etkenler, koleksiyon, kullanıcılar ve kütüphanenin kurumsal yapısı açısından çeşitli sorunları olduğu tespit edilmiştir. Bunlar arasında; personel eksikliği, bina koşullarının yetersizliği, bütçe kısıtlamaları, hizmetlerin yetersizliği, dış etkenlerin etkisi, koleksiyon eksiklikleri ve kullanıcı ilişkilerindeki zorluklar öne çıkmıştır. Ayrıca, elde edilen sonuçlara göre kütüphanelerde mesleki personel sayısının artırılması, fiziksel altyapının iyileştirilmesi, bütçe tahsisatlarının artırılması, hizmetlerde duyuru ve pazarlamaya ağırlık verilmesi, koleksiyonların genişletilmesi, kullanıcı ilişkilerinin güçlendirilmesi ve kurumsal işbirliklerin teşvik edilmesi gibi önerilerde bulunulmuştur. Çalışmanın devlet üniversite kütüphanelerinin sorunlarını toplu biçimde açığa çıkarma ve çözüme yönelik adımlara yol göstermesi bakımından yararlı olabileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Devlet Üniversite Kütüphaneleri, Üniversite Kütüphanelerinin Sorunları, Üniversite Kütüphanelerinin Zayıf Yönleri, Türkiye

*Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, omerdalkiran@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1481-0437>

ABSTRACT

University libraries are institutions that operate to fulfill the mission of supporting the mission of the universities they are affiliated with. In this context, it carries out its function of supporting teaching and research with the resources and services it provides. It is impossible for university libraries that lag behind contemporary developments and are not organized and managed according to scientific and professional standards to perform these duties wholly and correctly. As a matter of fact, from time to time, university libraries become structurally weak due to internal or external reasons and face various problems. In this regard, the study examines the weaknesses (problems) of state university libraries in Türkiye. In this context, the study population was determined as state university libraries, which include the weaknesses of their libraries in their administrative documents, such as activity reports and strategic plans shared on their corporate websites. Content analysis was used as a method in the study, which included 85 state university libraries that were found to share information and documents on their corporate web addresses. As a result, it has been determined that state university libraries have various problems in terms of personnel, building, budget, services, external factors, collection, users, and the institutional structure of the library. Among these, lack of personnel, inadequate building conditions, budget constraints, inadequacy of services, impact of external factors, collection deficiencies, and difficulties in user relations came to the fore. In addition, according to the results obtained, suggestions were made, such as increasing the number of professional personnel in libraries, improving the physical infrastructure, increasing budget allocations, focusing on announcement and marketing in services, expanding collections, strengthening user relations, and encouraging institutional collaborations. The study may be helpful in collectively revealing state university libraries' problems and guiding steps toward solutions.

Keywords: *State University Libraries, Problems of University Libraries, Weaknesses of University libraries, Türkiye*

GİRİŞ

Yükseköğretim sistemi içinde yer alan bir kurum olarak üniversiteler temelde öğretim ve araştırma işlevini yerine getiren yapılardır. Bu yapının merkezine de üniversite kütüphanelerini konumlandırmak olanaklıdır. Üniversite kütüphanesi “öğrencilerinin, öğretim elemanlarının ve idari personelinin bilgi, araştırma ve müfredat ihtiyaçlarını karşılamak için bir üniversite tarafından kurulan, yönetilen ve finanse edilen bir kütüphane veya kütüphane sistemi” olarak tanımlanmaktadır (Reitz, 2014). Üniversite kütüphaneleri bilgi kaynakları ve hizmetleri ile üniversitelerin misyonunu destekleme görevini yerine getirmektedir. Akademik bir kütüphane türü olarak üniversite kütüphanelerinin en temel amacı kısaca; “bağlı bulunduğu üniversitenin eğitim-öğretim, araştırma ve görevleri doğrultusunda bilgi kaynaklarının düzenlenmesini ve yayılmasını sağlamak” (Igajah ve Ekpang, 2021, s. 20) olarak özetlenebilir. Literatürde üniversite kütüphanelerinin gerek kurumsal gerekse de toplumsal düzeyde ortaya koyduğu çeşitli işlev, yarar, değer ve katkılara işaret edilmektedir. Bu konuya ilişkin 1903 yılında Chicago Üniversitesi Rektörü Harper’ın konuşmasında yer alan “Üniversitenin kütüphaneye olan ihtiyacı herşeyden üstündür. Kütüphane bu müessesenin kalbidir veya kalbi olmalıdır” biçimindeki ifadeleri (Grieder, 1956, s. 93) başlı başına üniversite kütüphanelerinin hayati önemini vurgulaması bakımından oldukça çarpıcıdır. Öte yandan, çağdaş ve bilimsel kütüphanecilik ilke ve standartlarına uygun biçimde örgütlenmeyen, güncel teknolojik gelişmeleri hizmet ve organizasyonlarına uyarlamayan üniversite kütüphanelerinin işlevlerini sağlıklı biçimde yerine getiremeyeceği söylenebilir. Üniversite kütüphanelerinin gerek kendi yapılarından gerekse de dışsal unsurlardan kaynaklı zayıf yönleri bulunabilmektedir. Bu zayıflıkların kütüphanelerin hizmet sunumlarını olumsuz etkileyebileceği açıktır. Kütüphanelerin gerçek anlamda işlevlerini yerine getirebilmesi, kendisinden beklenen düzeyde kaliteli hizmet sunmasıyla mümkün olabilir. Bu sebeple üniversite kütüphanelerinin sahip olduğu zayıf yönlerin bilinmesinin yararlı olabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca, zayıflıkların farkında olmak potansiyel sorunlara yönelik hazırlıklı ve tedbirli olmayı da kolaylaştıracaktır. Zayıf yönlerin tespit edilerek hangi kapsamlarda yoğunlaştığını ortaya koymak kütüphanelerin bilinçli bir şekilde sağlıklı planlamalar yapabilmesine yardımcı olacaktır. Son olarak, konunun önemine dikkat çekilerek karar verici konumundaki kişi veya kurumların üniversite kütüphanelerine yönelik olarak yapacağı çeşitli düzenlemelere rehberlik edilebileceği de düşünülmektedir.

Üniversite kütüphaneleri üzerine geniş bir literatür mevcuttur. Çeşitli çalışmalarda tamamen veya kısmen kütüphanelerin yaşadıkları sorunlara odaklanılmaktadır. Bu bağlamda gerek kütüphanelerin yapısal unsurlarına ilişkin bütüncül olarak, gerekse de bağımsız unsurlara yönelik çeşitli bulgular ortaya konulmuştur. Söz konusu bulgular üzerinden üniversite kütüphanelerinin sorunlarına ilişkin çeşitli çıkarımlar yapmak olanaklıdır. Bu çerçevede özellikle Türkiye merkezli olanlar başta olmak üzere üniversite kütüphanelerinin sorunlarını irdeleyen çalışmalara kısaca değinilmesi yararlı olabilir.

Bu konudaki güncel çalışmaların başında “Türkiye’de üniversite kütüphaneleri: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri” (Polat ve Binici, 2023) adlı eser öne çıkmaktadır. Çalışmada üniversite kütüphanelerinin idari yapıları, binaları, bütçeleri, koleksiyonu, insan kaynakları ile hizmetler ve teknolojik altyapı sorunlarına ilişkin tespit ve önerilerde bulunulmuştur. Çalışmada ortaya konulduğu üzere, üniversite kütüphaneleri belirtilen başlıklarda pek çok ciddi olumsuzlukla yüzleşmektedir.

Kalemci ve Demirtel (2023), üniversite kütüphanelerinde elektronik kaynak seçiminde karşılaşılan güçlükler üzerine bir araştırma gerçekleştirmiştir. 24 kütüphane özelinde elektronik kaynak sorumluları ve kütüphane yöneticilerinden oluşan 40 kişiden görüşme yoluyla veri toplanmıştır. Sonuçlar elektronik kaynak seçimi ve değerlendirme sürecinde kütüphanelerin en çok bütçe ile ilgili sorunlar yaşadığını ortaya koymuştur. Ardından ise personel ile ilgili sorunlar gelmektedir. Bütçeye ilişkin sorunların başında döviz kurlarının artışı ve Katma Değer Vergisi (KDV) gelmektedir. Ayrıca bütçenin serbest bırakılma biçimi ile ödeme süresi sınırlı olan kaynaklar da bu kapsamda yaşanan sorunlardandır.

Çimen ve diğerleri (2020), Yeni Koronavirüs (COVID-19) salgınında Türkiye’deki üniversite kütüphanelerinin mevcut durumunu analiz etmek için 84 kütüphanenin yöneticisinden anket tekniği ile veri toplayarak bir araştırma gerçekleştirmiştir. Sonuçlar genel olarak üniversite kütüphaneleri için uzaktan eğitim ve erişim sürecini destekleme açısından olumlu bir tablo ortaya koymuştur. Bu süreçte eksikliği fark edilen ve sorun olarak değerlendirilebilecek hususların başında ise kullanıcıların eğitim gereksinimi, dijital Türkçe dilli içerik eksikliği ve kurumlar arası işbirliğinin yetersizliği gelmektedir.

Awojobi, Okoro ve Babalola (2020), Nijerya'nın Ogun eyaletindeki üç devlet üniversite kütüphanesinin fiziksel altyapısını çalışmasına konu ederek bir güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler analizi (SWOT - GZFT analizi) gerçekleştirmiştir. Bulgular, kütüphanenin altyapısının fiziki engeli bulunan kullanıcılara hizmet yönünden yetersizliğini ortaya koymuştur. Ayrıca, gürültü ve oturma kapasitesi hususu da kütüphanenin öne çıkan diğer zayıf yönlerindedir.

Çetin (2020), çalışmasında yöneticilerin ve yönetim politikalarının devlet üniversite kütüphanelerinde görev yapan kütüphanecilerin mesleki gelişimindeki rolünü irdelemiştir. Bu çerçevede 600 kütüphaneciden anket yoluyla veri toplanmıştır. Sonuçlar kütüphanecilerin mesleki gelişimlerinin yönetimce yeterince desteklenmediği ve teşvik edilmediğini göstermiştir. Bu durumun kütüphanecilerin çeşitli eğitimler ve faaliyetlerden oluşan mesleki gelişim etkinliklerine katılım düzeylerini olumsuz etkileyeceği söylenebilir.

Aynı yıl gerçekleştirilen başka bir çalışmada Akan (2020), on bir üniversite kütüphanesinde yönetici ve çalışanlardan oluşan on iki kişiyi örnekleme almış ve görüşme tekniğini kullanarak personelin vardiya sistemine bakışını analiz etmeyi amaçlayan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Sonuçlar kütüphanecilerin vardiyalı çalışma sistemine olumsuz bakışını yansıtmıştır. Sorunlar hem kişisel hem de kurumsal temelde ortaya çıkmıştır. Kişisel olarak özellikle sağlık ve kişisel doyum öne çıkan sorunlardır. Kurumsal açıdan bakıldığında ise personel ve bütçe kaynaklı sorunların vardiyalı çalışma sistemine olumsuz yansımaları söz konusudur.

Raviş (2019) İstanbul Kültür Üniversitesi Kütüphanesi kullanıcılarının memnuniyetlerini değerlendirmeyi amaçladığı çalışmasında 340 kişiden anket aracılığıyla veri toplamıştır. Ortaya çıkan sonuçlar, memnuniyet duyulan konuların yanında kullanıcıların memnuniyetsizlik yaşadığı masa, sandalye ve grup çalışma alanı yetersizliği gibi fiziki alana ilişkin sıkıntıları gün yüzüne çıkarmıştır.

Harris (2017), çalışmasında Jamaika’daki 5 yerel üniversite kütüphanesini SWOT – GZFT Analizi yaklaşımıyla incelemiştir. Sonuç olarak söz konusu üniversitelerin en temel zayıf yönlerinin insan kaynakları, koleksiyon ve fiziki alanlarda yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır.

Kılınç ve diğerlerinin (2017) kaleme aldığı başka bir çalışmada, Türkiye’de yeni (2006 yılı sonrası) kurulan üniversitelerden birinin yaşadığı sorunları incelemek için Karabük Üniversitesi’nin farklı

birimlerinde görevli yedi öğretim üyesinden görüşme yoluyla veri toplamıştır. Fiziki alanlar ve olanaklar ile ilgili bulgular kütüphanenin yetersizliğini göstermektedir. Çalışmada kütüphanenin temelde fiziki bir mekan olarak ele alınması geleneksel kütüphane anlayışının baskınlığına işaret etmesi bakımından dikkat çekicidir.

Duru ve Aydın (2015), üniversite kütüphanelerinin sorunlarını ve çözüm önerilerini ortaya koydukları çalışmalarında ise sorunları iki kategoride ele almaktadırlar: Kütüphane ve kütüphanenin unsurları ile ilgili sorunlar; kullanıcılar ile ilgili sorunlar. Bu çerçevede sorunlar personelin nicelik, nitelik ve özlük hakları ile ilgili sorunlar, binanın fiziksel yetersizliği, çalışma saatlerinin azlığı, bina ile ilgili maliyetler, kullanıcıların kütüphaneden yararlanmak için belirli bir oranda maddi harcama yapması gerekliliği, kütüphaneye ulaşım güçlüğü, kaynaklara erişimde yaşanan aksaklıklar ve kaynak çeşitliliğinin yetersizliği biçiminde sıralanabilir.

Çevik (2015), odağında üniversite kütüphanelerinin olduğu çalışmasında Galatasaray Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi kullanıcılarından olan 200 kişinin kütüphanenin fiziki şartlarına yönelik memnuniyet düzeylerini anket yoluyla incelemiştir. Bulgular havalandırma sistemi, fiziksel alanlar, grup çalışma alanları, tuvalet ve lavabolar ile bilgisayarların yetersizliği sorunlarının kullanıcıların memnuniyetini olumsuz etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Çalışma sonuçları kütüphanenin fiziksel mekân ve şartlarının kullanıcılar açısından önemli bir avantaj veya dezavantaj olabileceğini göstermesi bakımından özellikle dikkate değerdir.

Üniversite kütüphanelerine ilişkin “2023'e Doğru Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı rapor önemli oranda Bilgi ve Belge Yöneticilerinin katkılarıyla hazırlanması ve konunun Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından sahiplenilmesi bakımından özellikle önem taşımaktadır. Söz konusu raporda üniversite kütüphaneleri bina, personel, bütçe, koleksiyon, kullanıcı hizmetleri ve teknoloji olmak üzere altı temel başlıkta ele alınmıştır. Herbir unsurun önemi, tespit edilen sorunlar ve bu sorunlara ilişkin somut öneriler ortaya konulmuştur (Akbaytürk Çanak vd. 2014).

Doğan (2013), 2006 yılından sonra kurulan üniversitelerin sorunlarını hem idari hem de akademik personel perspektifinden belirlemeyi amaçladığı çalışmasında, karma yöntem ile veri toplamıştır. Bulgulara göre yeni kurulan üniversitelerin en önemli sorunu kurumsallaşamamadır. Ayrıca kütüphanelerin ve koleksiyonların yetersizliği de ortaya çıkmıştır. Nitekim kurumsallaşma sorununun kütüphanelerin örgütlenmesi ve hizmetlerine de olumsuz biçimde yansiyarak kütüphanelerin yetersizliği sonucunu doğuran sebeplerden biri olduğu da ileri sürülebilir.

Akkaya (2013) ise 2000 yılı sonrası kurulan devlet üniversitelerinin kütüphaneleri bağlamında bir araştırma gerçekleştirmiştir. Çalışmada 27 kütüphaneden anket tekniği ile veri toplanmış ve kütüphanelerde personel yetersizliği, bina, bütçe ve koleksiyon ile ilgili sorunların ortaya çıktığı saptanmıştır. Mevcut sorunların hizmetleri olumsuz etkilediği belirtilmektedir. Söz konusu sorunlar bütçe konusunda bir standart olmaması, dış kullanıcılara hizmet yetersizliği, personel yetersizliği, kütüphane olarak tasarlanmamış binalarda hizmet vermek ve kütüphane donanımının yetersizliği gibi konularda yoğunlaşmaktadır. Çalışmanın yeni ve genç sayılabilecek devlet üniversite kütüphaneleri üzerine gerçekleştirilmesi özellikle önemli ve sonuçları itibari ile de yararlı bulunmaktadır.

Kumar (2012), çalışmasında kütüphane hizmetlerinin pazarlanmasındaki sorunlara değinmiştir. Kütüphane yöneticilerinin görüşlerine göre Hindistan'ın Kerala eyaletindeki dört üniversite kütüphanesinin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsatlar ve tehditleri (SWOT – GZFT Analizi) koleksiyon, altyapı, insan kaynakları ile kütüphane ve bilgi hizmetleri bağlamında analiz etmiştir. Sonuçlar, kütüphane ve bilgi hizmetlerinin pazarlanması için bütçe, personel veya ayrı birim ayrılması gibi sorunlara işaret etmektedir. Ayrıca, nitelikli personel eksikliğinin yanısıra kullanıcıların kaynaklara ve hizmetlere yeterince rağbet etmediği de belirtilmektedir.

Özel (2007), kataloglama kütüphanecilerinin eğitim gereksinimlerini araştırmak üzere bir çalışma gerçekleştirmiştir. Ankara'daki 11 üniversite kütüphanesinden 60 kütüphaneciye anket uygulamış ve 24 yöneticiden de görüşme yoluyla veri toplamıştır. Sonuç olarak “kütüphanecilerin bilgi ve iletişim teknolojileriyle birlikte gelişip farklılaşan kataloglama ve sınıflama hizmetlerini sürdürebilmeleri, onlara verilecek nitelikli eğitim programlarıyla mümkündür” şeklindeki hipotezin doğrulandığı belirtilmektedir (s. 124). Çalışma bulguları özellikle teknik hizmetlerde çalışanlar özelinde

kütüphanecilerin eğitim gereksinimlerini ortaya koyması bakımından dikkat çekicidir.

Ugah (2007), çalışmasında Nijerya'daki Michael Okpara Ziraat Üniversitesi Kütüphanesi üzerine bir SWOT analizi gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda altyapı, yönetim, personel, koleksiyon, teknik hizmetler ve kullanıcı hizmetlerini ele almıştır. Bulgular kütüphaneye ilişkin en temel zayıflığın işlevsel bir kart kataloğun olmayışını göstermiştir. Ayrıca, süreli yayınların kataloglanmadan raflara yerleştirilmesi, ciltleme ünitesinin yeterince kullanılmaması, kullanıcılar ve personel için yeterince fiziki alan olmaması sorunları da gün yüzüne çıkmıştır.

Balkaş (2005) ise çalışmasında üniversite kütüphanelerinde mekân unsurunu mercek altına almıştır. Bu çerçevede İstanbul'da yer alan 22 üniversite kütüphanesinin yöneticilerinden anket yoluyla veri toplanarak kütüphane binalarının standartlara uygunluğu incelenmiştir. Bulgulara göre kütüphanenin verimli kullanımını olumsuz etkileyen durumlar ortaya çıkmıştır. Binaların kullanımı aşamasında çözülmesi güç olan çeşitli sorunlar baş gösterdiği anlaşılmıştır. Dahası, bunların nedeni bina tasarımı ve inşaa sürecindeki hatalardır. Kütüphane binalarının planlama ve yapım aşamalarında mesleki ve bilimsel ölçütlerin dikkate alınmamasının uzun süreli ve telafisi güç sorunlara yol açtığı söylenebilir.

Çakın (2000) çalışmasında, üniversite kütüphanelerinin sorunları ile Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi'ni (ULAKBİM) ele almıştır. Üniversite kütüphanelerinin çok çeşitli sorunlarla yüzleştiğini ifade eden Çakın bunları dört başlık altında gruplandırmaktadır: Yönetimsel sorunlar; mali sorunlar, personel sorunları ve koleksiyona dair sorunlar. Bu sorunlar dağınık kampüs yapısının örgütlenme, hizmet ve koleksiyona olumsuz yansımaları, kütüphane yöneticilerinin mesleki eğitim almamaları, bütçelerin yetersizliği, kütüphaneci eksikliği ile kitap ve süreli yayın koleksiyonunun yetersizliği biçiminde özetlenebilir.

Çelik (1999), Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinde personel konusuna odaklanan çalışmasında alanda yaşanan sorunları irdelemiştir. Bu bağlamda 29 üniversite kütüphanesi daire başkanı ve 51 kütüphaneciye anket uygulanarak veri toplanmıştır. Sonuçlar ışığında personel ve personel yönetimi ile ilgili önemli sorunlar kısaca şunlardır: Üniversite kütüphanelerinde alan dışı (BBY mezunu olmayan) yöneticiler olması; akademik kadroda kütüphaneci istihdamının idari ve akademik kadrodaki kütüphaneciler ile sürtüşme doğurabilmesi, üst yönetimin kütüphaneye ve kütüphaneciye olumsuz bakış açısı, personel özellikle de mesleki personel eksikliği, kütüphanelerin akademik yapı değil idari yapıya bağlı olmasının getirdiği sorunlar.

Görüldüğü gibi, çeşitli çalışmalarda dile getirildiği üzere, özellikle Türkiye'deki üniversite kütüphaneleri bina, bütçe, teknoloji, koleksiyon, personel, örgüt yapısı vb. pek çok unsur bakımından önemli sorunlarla yüzleşmektedir.

AMAÇ, KAPSAM VE YÖNTEM

Çalışmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu çalışmanın amacı, faaliyet raporu ve stratejik plan gibi yönetim dokümanları temel alınarak Türkiye'deki devlet üniversite kütüphanelerinin zayıf yönlerini mercek altına almaktır. Çalışmada yanıtı aranan araştırma soruları şunlardır:

1. Türkiye'deki devlet üniversite kütüphanelerinin kurumsal web sitelerindeki yönetim dokümanlarında belirtilen, kütüphanelerin zayıf yönleri/sorunları hangi konular (temalar) altında toplanmaktadır?
2. Kütüphanelerin zayıf yönlerine işaret eden temaların dağılımı genel olarak nasıl gerçekleşmiştir?
3. Temalardan en sık ve en seyrek olarak ortaya çıkanlar hangileridir?
4. Temalar altında hangi önemli kategoriler (alt temalar) ortaya çıkmıştır ve bunlar nasıl bir dağılım göstermektedir?
5. Kategoriler altında ortaya çıkan önemli kodlar hangileridir ve bunlar nasıl bir dağılım göstermektedir?

Yöntem

Çalışmada yöntem olarak içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi kısaca, “çok çeşitli söylemlere uygulanan birtakım metodolojik araç ve tekniklerin bütünü” (Bilgin, 2006, s. 1) veya “metin içeriği toplama ve analiz etme tekniği” (Neuman, 2012, s. 466) biçiminde tarif edilmektedir. Daha kapsamlı bir başka tanıma göre ise içerik analizi, “mesajların taşıdığı, kapsadığı ve ilettiği açık ve örtülü anlamları sistematik ve kuramdan üretilen ve metin temelinde yinelenen ve geliştirilen kategori sistemi ile çözümleyen ve görünenden açık/aşık olmayan bağlama yönelik çıkarımlar yapan bir araştırma yöntemi” (Gökçe, 2019, s. 62) olarak ifade edilmektedir. İçerik analizinde herhangi bir iletişim ögesindeki gizli veya kapalı anlamları sistematik biçimde ortaya koymanın amaçlandığı söylenebilir. İçerik analizi yönteminde büyük miktardaki verinin düşük sayıdaki anlamlı kategorilere indirgenmesi söz konusudur. Anılan yöntem, fazla verinin araştırmacıya yorumlamada güçlük çıkardığı veya teknik açıdan kazanımlar sağlayacağı durumlarda kullanılabilir bir yöntemdir (Coşkun ve diğerleri, 2015, s. 326). Hem nicel, hem de nitel araştırmalarda kullanılabilen bir yöntem olan içerik analizinde nicel içerik analizi ve nitel içerik analizi olarak türsel bir ayrımına gidilebileceği belirtilmektedir (Gül ve Nizam, 2021, s. Ö181). Diğer araştırma tür ve tekniklerinde olduğu gibi içerik analizi de belirli aşamaların yerine getirilmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda, içerik analizinde izlenmesi gereken temel adımlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Araştırmanın amaçlarının belirlenmesi
2. Kavramların açıkça tanımlanarak ifade edilmesi
3. Analiz birimlerini saptama
4. İlgili veri setinin yerini bulma
5. Mantıksal bir alt yapı ve düzen oluşturma
6. Kodlama kategorilerini oluşturma
7. Birimleri sayma/sayısallaştırma
8. Ulaşılan bulguları yorumlama
9. Sonuçları yazma (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016, ss. 251-255).

Verilen bilgiler doğrultusunda içerik analizinin bu çalışmaya uygun bir yöntem olduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amaçları doğrultusunda elverişli bir yöntem olarak görülen içerik analizinin kullanılması tercih edilmiştir.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışmaya hazırlık aşamasında yapılan ön incelemede web siteleri incelenen vakıf üniversite kütüphanelerinin hiçbirisinde söz konusu dokümanlara ve dolayısıyla zayıf yönler dair bir bilgiye rastlanamamıştır. Bu nedenle çalışmaya yalnızca devlet üniversite kütüphaneleri dâhil edilmiştir. Bu sınırlandırmayı belirleyen bir diğer etken ise kamu kurumlarının yasal olarak tek biçim faaliyet raporu ve stratejik plan gibi dokümanları hazırlayıp kamuya ilan etme zorunluluğudur. Çalışmanın sadece yönetim dokümanları temelinde gerçekleştirilmesinin gerekçesi ise sözkonusu dokümanların bizzat -bir-kurumun aksayan ve sorunlu yönlerini en iyi bilmesi beklenen- kütüphane personeli veya (üst) yöneticileri tarafından hazırlandığı varsayımına dayanmaktadır. Bu istikamette çalışmanın evrenini devlet üniversite kütüphaneleri oluşturmaktadır. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemine¹göre devlet üniversitelerinin sayısı 129’dur. Buna ek olarak kütüphanenin web sitesinin bulunması, yönetim dokümanlarını içermesi ve bu dokümanlarda kurumun zayıf yönlerinin yer alması birer ölçüt olarak belirlenmiştir. Bir dokümanın farklı tarihli sürümlerinin mevcut olduğu durumlarda ise, güncel ve geçerli bir değerlendirme yapılabilmesi için sözkonusu dokümanlardan en güncel tarihli olanları dikkate alınmıştır. Böylece araştırmanın örnekleme ölçütü örnekleme ile belirlenmiş olup 85 üniversite kütüphanesi çalışmaya dâhil edilmiştir (Bkz. Ek 1). Seçkisiz/olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme kapsamındaki bir strateji olan ölçüt örnekleme, araştırmacının oluşturduğu ya da hazır bir ölçüt listesine dayalı olarak belli başlı durumlar, olaylar, kişiler veya nesnelerin örnekleme katılmasını ifade etmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016, ss. 88-92; Yıldırım

¹ <https://istatistik.yok.gov.tr/>

ve Şimşek, 2011, s. 112). Nitekim nitel araştırmalarda bu tür örneklerin yaygın olarak kullanıldığı ve örneğin temsil gücü ve genelleme yerine konuya dair çeşitli anlamsal boyutları ve anlayışı derinleştirebilme ve keşfedebilme amacına odaklanıldığı belirtilmektedir (Gökçe, 2019, s. 74; Neuman, 2012a). Bu çalışmada örneklem türünün doğası gereği sonuçları evrene genelleme iddiası bulunmamaktadır. Çalışma yönetim dokümanlarının içeriğinin tamamını kapsamamaktadır. Yalnızca araştırma amacına uygun kısımlar sınırlı biçimde incelenmiştir. Bu doğrultuda web sitelerindeki yönetim dokümanlarında bağımsız birer başlık olarak yer alan “zayıf yönler, zayıflıklar veya geliştirmeye açık yönler” kısımlarında madde madde veya paragraflar halinde verilen tüm metinler incelemeye alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Çalışmaya kaynaklı eden veriler, Türkiye’deki devlet üniversitesi kütüphanelerinin web sitelerinde yer alan faaliyet raporu, stratejik plan, kalite ve iç kontrol dokümanları gibi yönetsel dokümanlarından elde edilmiştir. İlgili web siteleri 29.11.2023 - 03.12.2023 tarihleri arasında ziyaret edilmiştir. Ulaşılan doküman türlerinin dağılımı, Tablo 1’de gösterildiği gibidir.

Tablo 1. Çalışmada Verilerin Toplandığı Dokümanların Türlerine Göre Dağılımı

Doküman Türü	<i>n</i>	<i>Toplam</i>
Faaliyet Raporu (2018)	1	82
Faaliyet Raporu (2020)	2	
Faaliyet Raporu (2021)	7	
Faaliyet Raporu (2022)	72	
Stratejik Plan (2007-2021)	1	2
Stratejik Plan (2018-2022)	1	
SWOT – GZFT Analizi Tabloları	1	1
Toplam		85

Tablo 1’de verilen ve büyük çoğunluğunu faaliyet raporlarının oluşturduğu dokümanların içinde yapılan aramalar sonucu SWOT analizleri kapsamında yer alan “zayıf yönler, zayıflıklar veya geliştirmeye açık yönler” başlıkları altındaki metinler çalışmanın veri setini oluşturmuştur. Veriler kopyalanıp sıra numarası, üniversite adı, kütüphane web adresi, yönetim dokümanı türü ve yönetim dokümanı linki başlıklarından oluşan bir Excel tablosuna aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde MAXQDA² programından yararlanılmıştır. Excel dosyasından otomatik olarak çekilen verilere yönelik olarak hem nicel hem de nitel/tematik içerik analizi türü uygulanmış olup karma içerik analizine uygun biçimde hareket edilmiştir. Analiz için hem tümevarım (kod > kategori > tema), hem de tümdengelim (tema > kategori > kod) yaklaşımı benimsenmiştir. Temaların belirlenmesi büyük oranda bir kütüphane sistemini oluşturan temel unsurlara dayanmaktadır. Tablo 2’de analiz sonucu ulaşılan tüm temalar, kodlama sürecinde kategorileri ve temaları oluşturan tanımlayıcı ifadeler ile örnek ifadeler yer verilmektedir.

Tablo 2. Temalar, Tanımları ve Kodlamaya Esas İfade Örnekleri

Tema	Tanımları	Örnek
------	-----------	-------

² <https://www.maxqda.com/tr>

1. Personel	Genel olarak kütüphane personelini veya kütüphane personelinin seviye, tür, özelliklerini, becerilerini tanımlayan ifadeler.	"İnsan kaynakları yetersizliği" (Batman Ü)
2. Bina	Kütüphanenin binası, fiziksel kapasitesi, ortamı ve koşulları ile ilgili ifadeler.	"Kapalı alan imkanlarının öğrenci sayısına olan oranının yetersizliği" (İKÇÜ)
3. Bütçe	Direkt olarak bütçe ve ödeneğe değinen veya kütüphanenin bilgi kaynağı ve hizmetlerini sunmada bütçenin ve ekonomik koşulların rolünden bahseden ifadeler.	"Kütüphane bütçesinin Üniversite bütçesine oranının dünya standartlarının gerisinde olması" (Niğde Ömer Halisdemir Ü)
4. Hizmet	Kütüphanenin verdiği hizmetleri, hizmet türlerini ve bu hizmetlerin özelliklerini belirten ifadeler.	"Bürokrasinin iş akışında zaman kaybına yol açması" (Aksaray Ü)
5. Dış etkenler	Kütüphaneden bağımsız olarak gelişen ancak kütüphanenin imajı, kaynak, bütçe, hizmet kalitesi vb. koşullarını doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen unsurları belirten ifadeler.	"Üniversite yerleşkelerinin farklı bölgelerde kurulmuş olması" (Artvin Çoruh Ü)
6. Koleksiyon	Herhangi bir formatta paketlenen bilgiye ve bilgi kaynaklarına işaret eden ifadeler.	"... ve buna bağlı olarak basılı kaynak sayısının az olması" (Giresun Ü)
7. Kullanıcı	Genel olarak kullanıcılara veya kütüphanenin veya kütüphanenin hangi kitle ve gruplara hizmet verdiğine değinen ifadeler.	"Kullanıcı popülasyonun büyük olması ..." (Marmara Ü)
8. Kurumsal Yapı	Bir kurum olarak kütüphane ile ilgili örgütsel, yönetsel, yasal süreçlere ve olanaklara vurgu yapan ifadeler.	"Üniversitede kurumsallaşmanın henüz sağlanamamış olması" (İstanbul Medeniyet Ü)

Program üzerinde kodlama işlemi yapıldıktan sonra kod, kategori ve temalar, frekansları (sıklıkları) bir Excel dosyasına aktarılmıştır. Ek olarak yüzde hesaplamaları da Excel yardımıyla gerçekleştirildikten sonra tablolara son hali verilmiş ve raporlaştırılmıştır. Bulgular kısmında nicel verilerin yanı sıra nitel yorumlamalara da yer verilmiştir. Kodlama çerçevesini ortaya koyan kod kitabına açık araştırma verisi olarak ulaşılabilmektedir.³

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, içerik analizi sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmektedir. İlgili başlıklar altında öncelikle tüm temaların sayısal ve oransal dağılımları tablolara aktararak gösterilmektedir. İçerik analizi sonucu ulaşılan tüm temalar üniversite kütüphanelerinin zayıf olarak değerlendirilen her yönünü temsil eden tematik unsurlar olarak ortaya çıkmıştır. Kodlamaların doğal olarak ortaya çıkardığı gerekli durumlarda ise kategoriler ve kodlara da yer verilmektedir. Böylece ilgili zayıflıkların daha katmanlı ve detaylı olarak ortaya çıkarılabilmesi söz konusu olmuştur. Daha sonra söz konusu nicel veriler yorumlanarak açıklanmaktadır.

Üniversite Kütüphanelerinin Zayıf Yönleri ile İlgili Tüm Temalar

Tablo 3'te analiz sonucu ulaşılan ve kütüphanelerin zayıf yönlerine işaret eden tüm temaların sıklık ve yüzdesel dağılımları verilmektedir.

Tablo 3. Üniversite Kütüphanelerinin Zayıf Yönlerine İlişkin Temaların Dağılımı

Tema adı	<i>n</i>	%
1. Personel	198	31,8

³ https://osf.io/gnyhu/?view_only=None

2. Bina	151	24,3
3. Bütçe	94	15,1
4. Hizmet	69	11,1
5. Dış etkenler	47	7,6
6. Koleksiyon	37	5,9
7. Kullanıcı	13	2,1
8. Kurumsal yapı	13	2,1
Toplam	622	100,0

Tablo 3'te görüldüğü gibi üniversite kütüphanelerinin zayıflıkları, toplam 622 kez vurgulanan 8 farklı tema altında toplanabilmektedir. Bu temaların yaklaşık üçte birlik kısmını (n=198; %31,8) *personel* oluşturmaktadır. *Bina* ise yaklaşık dörtte birlik oranla (n=151; %24,3) ikinci sırada yer almaktadır. Ardından ise (n=94; %15,1) *bütçe* gelmektedir. Devamında ise (n=69; %11,1) *hizmet* teması gelmektedir. *Dış etkenler*, *koleksiyon*, *kullanıcı* ve *kurumsal yapı* da görece olarak daha seyrek oranlarda ortaya çıkmıştır. Anlaşılabileceği üzere üniversite kütüphanelerinin zayıf olarak görülen yanlarının başında personel sorunu gelmektedir. Sırasıyla bina, bütçe ve hizmet sorunları da yoğun görülen olumsuzluklar olarak dikkat çekmektedir. Bunların yanı sıra üniversite kütüphaneleri azımsanmayacak oranda, süreç ve işlemlerini etkileyen dış unsurlar, bilgi kaynakları ve koleksiyon, kullanıcılar ve bir kurum olarak kütüphanenin kendisi ile ilgili sorunlarla da yüzleşmektedir.

Personel ile İlgili Zayıflıklar

Personel sorununu daha detaylı inceleyebilmek için temanın altında yer alan kategorilerin belirtilmesi yararlı olacaktır. Tablo 4'te *personel* temasını oluşturan kategorilere yer verilmektedir.

Tablo 4. Personel Temasının Kategorilerinin Dağılımı

Kategori adı	n	%
1. Personel yetersizliği	177	89,4
2. Diğer personel sorunları	21	10,6
Toplam	198	100

Tablo 4 verileri ışığında *personel* temasının *personel yetersizliği* ve *diğer personel sorunları* kategorilerinden meydana geldiği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede üniversite kütüphanelerinin yüzleştiği personel sorunlarının çok büyük bir kısmı (n=177; %89,4) personel yetersizliği ile ilgili konulardan oluşmaktadır. Diğer personel sorunları (n=21; %10,6) ise karşılaşılan diğer sıkıntılara işaret etmektedir.

Personel yetersizliği sorununu detaylı ele alabilmek için bu kategoriyi oluşturan kodlara bakılması gerekmektedir. Tablo 4'te *personel yetersizliği* kategorisi altında yer alan kodlar gösterilmektedir.

Tablo 5. Personel Yetersizliği Kategorisinin Kodlarına Göre Dağılımı

Kod adı	n	%
1. Personel sayısının yetersizliği	36	20,3
2. BBY mezunu personel eksikliği	30	16,9
3. Deneyimli ve nitelikli yetişmiş personel eksikliği	18	10,2
4. Deneyimli ve nitelikli mesleki uzman personel azlığı	17	9,6
5. Teknolojik arıza ve acil durum için teknik personel eksikliği	17	9,6
6. Destek personeli (güvenlik, hizmetli, temizlik) yetersizliği	14	7,9
7. İdari personel sayısının yetersizliği	14	7,9
8. Dil bilen (İngilizce, Osmanlıca) personel eksikliği	13	7,3
9. Fazla mesai, vardiya personeli yetersizliği ve sorunları	6	3,4
10. Farklı uzmanlık alanlarında personel eksikliği	6	3,4
11. Şube kütüphanelerinde idari ve mesleki personel eksikliği	6	3,4
Toplam	177	100,0

Tablo 5'te *personel yetersizliği* kategorisini oluşturan ve toplam 177 kez vurgulanan 11 farklı kod yer almaktadır. İlk sırada (n=36; %20,3) *personel sayısının yetersizliği kodu* gelmektedir. *BBY mezunu personel eksikliği* (n=30; %16,9) ise en sık vurgulanan ikinci kod olmuştur. Üçüncü sırada ise (n=18; %10,2) *deneyimli ve nitelikli yetişmiş personel eksikliği* gelmektedir. Kısmen daha seyrek görülen ve %10 altı oranlarda ortaya çıkan kodlar ise farklı başlıklarda personel ile ilişkili sorunlara işaret etmektedir. Üniversite kütüphaneleri için personel bağlamında en sık karşılaşılan sorunların personelin nicel olarak yetersizliği olduğu anlaşılmaktadır. Ardından ise BBY mezunu personel eksikliği ile nitelikli ve yetişmiş personel eksikliği önemli bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Devamında ise kısaca mesleki ve farklı alanlarda uzman personel, teknik personel, destek personeli, idari personel, dil bilen personel, fazla mesai personeli eksikliği ile şube kütüphanelerinin personel yetersizliği de diğer sorunlar olarak ortaya çıkmıştır. İngilizcenin yanı sıra Osmanlıca bilen personele duyulan gereksinimin somut olarak vurgulanması da kuşkusuz ilginç bir husustur. Bu durum bazı üniversite kütüphanelerinde yer alan eski harfli Türkçe basma eserlerin yanı sıra, yazma ve nadir eserler bağlamında da makul bir talep olarak görülmektedir. Genel olarak üniversite kütüphanelerinde personelin sayısal olarak azlığı en önemli sorun olmakla birlikte, farklı alanlarda da yetişmiş ve nitelikli personel gereksinim duyulduğu gözlemlenmektedir. Söz konusu veri, bu geniş yelpazedeki personel gereksinimi vurgusu üniversite kütüphanelerinin yüzleştiği personel sorununun görünenden daha ciddi boyutlarda olduğuna işaret etmektedir.

Personel yetersizliğinin yanı sıra diğer personel sorunlarını mercek altına alabilmek için bu kategorinin kodlarına yer verilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. Tablo 6'da *diğer personel sorunları* kategorisini oluşturan kodları içermektedir.

Tablo 6. Diğer Personel Sorunları Kategorisinin Kodlarına Göre Dağılımı

Kod adı	n	%
1. Personelin kütüphaneye uyum ve motivasyon sorunu	11	52,4
2. Personelin mali, sosyal hak, imkân eksikliği ve sorunlar	5	23,8
3. Alan dışı ve vasıfsız personel mevcudiyeti	2	9,5
4. Personelin mesleki eğitim ve faaliyetlere yeterince katılamaması	2	9,5
5. Personelin sık rotasyona uğraması ve olumsuz sonuçları	1	4,8
Toplam	21	100,0

Tablo 6 verileri *diğer personel sorunları* kategorisi kapsamında yer alan ve toplam 21 kez vurgulanan 5 farklı kodu göstermektedir. Kodların yaklaşık yarısını (n=11; %52,4) *personelin kütüphaneye uyum ve motivasyon sorunu* oluşturmaktadır. Ardından ise (n=5; %23,8) *personelin mali, sosyal hak, imkân eksikliği ve sorunlar* gelmektedir. Bu bağlamda, kütüphanenin mevcut veya yeni personelinin kütüphaneye uyum ve motivasyonda yaşadığı çeşitli sıkıntılar ile sosyal olanaklar ve özlük haklarına dair sorunlar en başta gelen sıkıntılar olarak dikkat çekmektedir. Öte yandan, alan mezunu olmayan, herhangi bir eğitim almamış veya alsa bile kütüphane için vasıfsız sayılabilecek personelin kütüphaneye kaydırılması, personelin mesleki etkinliklere ve eğitimlere katılımının yetersiz olması, personele çok sık rotasyon (yer değiştirme) uygulanması ve bunun (tecrübe kazanamama, aidiyet hissedememe vb.) olumsuz yansımaları da vurgulanan sorunlar arasında yer almaktadır.

Bina (Mekân) ile İlgili Zayıflıklar

Daha önce belirtildiği gibi, *bina* zayıflığı işaret eden tüm temalar arasında en sık vurgulanan ikinci temadır. Tablo 7'de *bina* temasını oluşturan kategorilere yer verilmektedir.

Tablo 7. Bina Temasının Kategorilerine Göre Dağılımı

Kategori adı	n	%
1. Fiziki kapasite, alan, koşul yetersizliği ve elverişsizliği	77	51,0
2. Teknik ve teknolojik alt yapı sorunları	46	30,5
3. Merkezi ve modern bir kütüphane binasının olmaması	8	5,3

4. Döşeme, mobilya, dekorasyon ve iç donanım yetersizliği	8	5,3
5. Kütüphane binasının diğer birimlerle ortak kullanılması	5	3,3
6. Bağımsız bir kütüphane binasına sahip olmama	3	2,0
7. Kütüphane için tasarlanmamış binada hizmet vermek	2	1,3
8. Engellilere uygun olmayan fiziki ve donanımsal koşullar	2	1,3
Toplam	151	100,0

Tablo 7’de yer alan verilere göre *bina* teması kapsamında 8 farklı kategori toplam 151 kez ortaya çıkmıştır. Kategorilerin yaklaşık yarısını (n=77; %51) *fiziki kapasite, alan, koşul yetersizliği ve elverişsizliği* oluşturmaktadır. Devamında ise; (n=46; %30,5) *teknik ve teknolojik alt yapı sorunları* gelmektedir. Geriye kalan kategoriler ise daha düşük oranlarda gerçekleşmiştir. Bunlar bağımsız, kütüphane için tasarlanmamış merkezi ve modern bir bina olmaması, binanın iç donanımının eksiklikleri ile engelli kullanıcılara uygun olmayan bina koşulları olarak özetlenebilir. Kütüphanelerin bina ya da mekân bağlamında en sık karşılaştıkları olumsuzluklar fiziki alan ve koşulların yetersiz ve elverişsiz olmasıdır. Ayrıca, yaşanan teknik ve teknolojik düzeydeki alt yapısal sorunlar da önemli aksaklıklar olarak ön plana çıkmaktadır. Diğer sorunlar ise temelde bağımsız ve modern bir kütüphane binasına sahip olmama biçiminde ifade edilebilir.

Teknik ve alt yapısal sorunların anlaşılabilmesi ilgili kategorinin kodlarının incelenmesiyle mümkün olabilecektir. Tablo 8’de *teknik ve teknolojik alt yapı sorunları* kategorisini oluşturan kodlara yer verilmektedir.

Tablo 8. Teknik ve Teknolojik Alt Yapı Sorunları Kategorisinin Kodlarına Göre Dağılımı

Kod adı	n	%
1. Teknolojik alt yapı, donanım, destek eksikliği	15	32,6
2. Tesisat, şebeke ve alt yapı sorunları	14	30,4
3. Binanın sürekli bakım, onarım ve tadilat gereksinimi	8	17,4
4. Güvenlik ve yangın söndürme sistemi eksikliği ve elverişsizliği	7	15,2
5. Bina çevre düzenlemesi eksikliği	1	2,2
6. Bina çevresinin ışıklandırma eksikliği	1	2,2
Toplam	46	100,0

Tablo 8 verilerine göre *teknik ve teknolojik alt yapı sorunları* kategorisi toplam 46 kez vurgulanan 6 farklı koddan meydana gelmektedir. Bunların arasında ilk sırayı (n=15; %32,6) *teknolojik alt yapı, donanım, destek eksikliği* almaktadır. İkinci sırada ise (n=7; %15,2) *güvenlik ve yangın söndürme sistemi eksikliği ve elverişsizliği* gelmektedir. Daha seyrek görülen diğer kodlar ise bina çevre düzeni ve ışıklandırma ile ilgilidir. Genel olarak teknik ve teknolojik alt yapıya dair sorunların başında alt yapı, donanım veya destek yetersizliği, tesisat, şebeke ve alt yapıdan kaynaklı sorunlar gelmektedir. Binanın sürekli bakım, onarım ve tadilata gereksinim duyması ise oldukça dikkat çekici bir durumdur. Bu konunun özellikle yeni binalar için de dile getirildiği düşünüldüğünde sorunun boyutu daha net görülebilmektedir. Öte yandan yangın ve güvenlikle ilgili sistemlerin yetersizliğinin özellikle koleksiyonun korunmasında zafiyete yol açabileceği açıktır.

Bütçe ile İlgili Zayıflıklar

Yukarıda gösterildiği gibi *bütçe* tüm temalar arasında en sık vurgulanan üçüncü temadır. Tablo 8’de *bütçe temasını* oluşturan kategorilere yer verilmektedir.

Tablo 9. Bütçe Temasının Kategorilerine Göre Dağılımı

Kategori adı	n	%
1. Kaynak alımı ve hizmetler için bütçe yetersizliği ve kesintiler	56	59,6
2. Kur artışı ve dövizli yayın alımındaki sıkıntılar	9	9,6

3. Bütçe nedeniyle yeterli kaynak alınamaması	8	8,5
4. Bütçenin belirsiz, tutarsız ve öngörülemez olması	6	6,4
5. Kaynak maliyetlerindeki hızlı ve sürekli artış	4	4,3
6. Piyasada artan yayın sayısı ve kaynakların çeşitliliği	3	3,2
7. Bütçe harcama dilimlerinin zamanında açılmaması	2	2,1
8. Bütçe harcama politikasının bulunmaması	2	2,1
9. Konsorsiyumun standart fiyatlandırmasının yüksek maliyeti	2	2,1
10. Bütçe nedeni ile kısıtlayıcı lisans koşulları (kota)	1	1,1
11. Devlet ihale sistemi	1	1,1
Toplam	94	100,0

Tablo 9’da gösterildiği gibi *bütçe* teması kapsamında 11 farklı başlıkta toplam 94 kez vurgulanan kategoriler ortaya çıkmıştır. İlk sırada (n=56; %59,6) kaynak *alımı ve hizmetler için bütçe yetersizliği ve kesintiler* yer almaktadır. Bütçe bağlamında en sık karşılaşılan sorunun, kütüphanelerin kısıtlı ve yetersiz bir bütçeye sahip olması olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, döviz kurunun yüksekliği/TL’nin değersizleşmesi de özellikle yabancı basılı ve e-kaynak alımı için önemli bir tehdit olarak görülmektedir. Diğer sorunlar ise; bütçe dolayısıyla yeterli kaynak satın alınamaması, bütçenin tutarlı bir şekilde artmaması, kullanım için zamanında serbest bırakılmaması, lisans koşullarında kısıtlayıcı maddeler bulunması, harcama politikası eksikliği, kaynakların çeşitliliği ve maliyetlerinin yükselmesi ile kamu ihale sisteminden kaynaklanan aksaklıklar olarak özetlenebilir.

Hizmetler ile İlgili Zayıflıklar

Hizmet tüm temalar arasında sıklık bakımından dördüncü temadır. Tablo 10’da *hizmet* temasını oluşturan kategorilere yer verilmektedir.

Tablo 10. Hizmet Temasının Kategorilerine Göre Dağılımı

Kategori adı	n	%
1. Halkla ilişkiler, duyuru, tanıtım, reklam, pazarlama eksikliği	14	20,3
2. Personel azlığından hizmet türü, saatleri, niteliği artırılmama	12	17,4
3. Mesleki, yabancı dil ve hizmet içi eğitim yetersizliği	6	8,7
4. Çalışma saatleri, fazla mesai, vardiya sistemine bağlı sorunlar	6	8,7
5. Teknolojik alt yapı ve bilgi işlem desteği eksikliği	6	8,7
6. Engelli birimi, imkân, hizmet ve kullanım eksikliği	5	7,2
7. Bürokratik işlem fazlalığı ve bürokrasi kaynaklı zaman kaybı	3	4,3
8. Mesleki yenilik ve yöntemleri takip edememe	2	2,9
9. Kitapların teknik işlemlerinin ve rafa çıkmasının gecikmesi	2	2,9
10. Kütüphanenin akademideki rolünün yeterince duyurulamaması	2	2,9
11. Yer sorunundan yeni birim açılmaması ve olumsuz sonuçları	2	2,9
12. Satın alma işlemlerindeki sıkıntılar	2	2,9
13. Bütçenin hizmetleri olumsuz etkilemesi	1	1,4
14. Hizmetlerin henüz istenilen düzeyde gerçekleştirilememesi	1	1,4
15. Dağınık kampüs yapısının hizmetleri olumsuz etkilemesi	1	1,4
16. Ödünç alıp vermede sorunlar	1	1,4
17. Kitapların rafa yanlış yerleştirilmesi	1	1,4
18. Sık rotasyonun hizmet kalitesini olumsuz etkilemesi	1	1,4
19. Ciltleme ve onarım birimi olmaması	1	1,4
Toplam	69	100,0

Tablo 10’da görülebildiği gibi, *hizmet* teması 19 farklı kategoriden oluşmakta ve bu kategoriler toplam 69 kez vurgulanmaktadır. Bunlar arasında *halkla ilişkiler, duyuru, tanıtım, reklam, pazarlama eksikliği* (n=14; %20,3) en sık karşılaşılan kategori olmuştur. Ardından ise azımsanmayacak bir oranla (n=12;

%17,4) *personel azlığından hizmet türü, saatleri, niteliği artıramama kategorisi* gelmektedir. Kalan temalar ise çok farklı başlıklarda olup kısmen daha düşük oranlarda gerçekleşmiştir. Kütüphanelerin hizmetleri yönünden en önemli aksaklıkların halka ilişkiler, tanıtım ve reklam eksikliği bağlamında ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, yeterli personel bulunmayışı da hizmetlerin geliştirilmesi önünde bir engeldir. Hizmet içi eğitim yetersizliği, mesai saatleri ile ilgili sıkıntılar ve teknolojik alt yapıya dair problemler de diğer olumsuzluklara örnek olarak gösterilebilir.

Dış Etkenler ile İlgili Zayıflıklar

En çok tekrarlanan temalar arasında beşinci sırada *dış etkenler* yer almaktadır. Tablo 11’de *dış etkenler* temasını oluşturan kategorilere yer verilmektedir.

Tablo 11. Dış Etkenler Temasının Kategorilerine Göre Dağılımı

Kategori adı	n	%
1. Dağınık kampüs ve fakülte yapısı	12	25,5
2. Kütüphanenin eğitimdeki öneminin anlaşılabilmesi	7	14,9
3. Çevre, sosyal ve kültürel yaşam alanı ve aktivite eksikliği	6	12,8
4. Kampüse ve kütüphaneye ulaşım sorunları	4	8,5
5. Veri tabanlarının içerik ve öneminin anlaşılabilmesi	3	6,4
6. Müfredatlarda kullanıcı eğitimi programı eksikliği	3	6,4
7. Kütüphaneciliğin herkesin yapabileceği bir iş olarak görülmesi	2	4,3
8. Müfredatlardaki gelişmelerden geç haberdar olunması	2	4,3
9. Kampüste okuma salonlarının yetersizliği	1	2,1
10. Üniversitenin ilçede kurulması	1	2,1
11. Örgütsel ve yönetsel alanlardaki boşluklar	1	2,1
12. Pandeminin kütüphane kullanımını olumsuz etkilemesi	1	2,1
13. Mevzuatın sürekli değişmesi ve yenilenmesi	1	2,1
14. Kütüphanelerin sürgün yeri olarak görülüyor olması	1	2,1
15. Hizmetleri vasıfsız, alan dışı personel ile karşılamaya çalışma	1	2,1
16. Konservatuar binasından gelen gürültü	1	2,1
Toplam	47	100,0

Tablo 11 verileri ışığında *dış etkenler teması* kapsamında 16 farklı kategori toplamda 47 kez açığa çıkmıştır. Kategoriler arasında en sık tekrarlananı (n=12; %25,5) *dağınık kampüs ve fakülte yapısıdır*. İkinci sırada (n=7; %14,9) *kütüphanenin eğitimdeki öneminin anlaşılabilmesi*; üçüncü sırada ise (n=6; %12,8) *çevre, sosyal ve kültürel yaşam alanı ve aktivite eksikliği* gelmektedir. Bunlardan ayrı olarak, daha düşük düzeyde ve farklı başlıklarda olmak üzere çeşitli kategoriler de oluşmuştur. Kütüphanelere dönük dış kaynaklı olumsuzluklar arasında en başta üniversitenin dağınık biçimde yerleşim yapısına sahip olması gelmektedir. Bir diğer önemli aksaklık kütüphaneye bakış açısından kaynaklanan, kütüphanenin eğitimdeki öneminin yeterince anlaşılabilmesidir. Ayrıca, sosyal ve kültürel çevre ve etkinliklere yönelik yetersizliklerde öne çıkan sorunlardandır. Diğer sorunlara ise; ulaşım sorunları, veri tabanlarının kapsamının yeterince görülebilmesi, müfredatlarda kullanıcı eğitimlerinin yer almaması, kütüphaneciliğin herkesin becerebileceği basitlikte bir iş olarak görülmesi ve müfredatlara dair gelişmelerden zamanında haberdar olunabilmesi örnek olarak gösterilebilir.

Koleksiyon ile İlgili Zayıflıklar

Tüm temalar arasında sıklık bakımından *koleksiyon* altıncı sıradadır. Tablo 12’de *koleksiyon* temasını oluşturan kategorilere yer verilmektedir.

Tablo 12. Koleksiyon Temasının Kategorilerine Göre Dağılımı

Kategori adı	n	%
1. Basılı koleksiyonun yetersizliği	9	24,3
2. Koleksiyonun sayısal yetersizliği	7	18,9
3. E-kaynak koleksiyonunun yetersizliği	5	13,5
4. Güncel koleksiyon eksikliği	4	10,8
5. Koleksiyonun niteliksel yetersizliği	2	5,4
6. Bazı koleksiyonların parçalı olarak farklı mekânlarda olması	2	5,4
7. Mevcut koleksiyonun korunamaması	1	2,7
8. Zengin koleksiyonun dağınık birimlerde hizmete sunulması	1	2,7
9. Kısıtlayıcı lisans anlaşmaları	1	2,7
10. Teknik işlemleri bitmeyen kitaplar olması	1	2,7
11. Geriye dönük elektronik arşiv eksikliği	1	2,7
12. Şube kütüphanelerinde kaynak eksikliği	1	2,7
13. Temel kaynaklar tükendiği için temin edilememesi	1	2,7
14. Kaynakların temininde sınırlılıklar ve zorluklar	1	2,7
Toplam	37	100,0

Tablo 12’ye yansıyan veriler ışığında *koleksiyon* teması altında 14 farklı temanın toplam 37 kez vurgulandığı görülmektedir. En sık vurgulanan kategori (n=9; %24,3) *basılı koleksiyonun yetersizliği*dir. İkinci sırada ise (n=7; %18,9) *koleksiyonun sayısal yetersizliği* kategorisi yer almaktadır. Devamında (n=5; %13,5) *e-kaynak koleksiyonunun yetersizliği* ve dördüncü sırada ise (n=4; %10,8) *güncel koleksiyon eksikliği* gelmektedir. Ayrıca, daha seyrek oranlarda ve farklı konularda gerçekleşen çeşitli diğer kategoriler de mevcuttur. Genel olarak kütüphanelerin koleksiyon yönünden karşılaştıkları meydan okumalar koleksiyonun sayısal açıdan yetersizliği, hem basılı hem de e-kaynaklar yönünden sayısal yetersizlikler ile koleksiyonun güncel olmaması biçiminde ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak, koleksiyonun yeterince nitelikli olmaması, farklı mekânlarda yer alması ve hizmete sunulması ile mevcut koleksiyonu korumada sıkıntılar, lisans anlaşmalarının kısıtlayıcı koşulları gibi başka sorunlar da yaşanmaktadır.

Kullanıcılar ile İlgili Zayıflıklar

Tüm temalar içinde yedinci sırada yer alan *kullanıcıyı* oluşturan kategoriler Tablo 13’te ortaya konulmaktadır.

Tablo 13. Kullanıcı Temasının Kategorilerine Göre Dağılımı

Kategori adı	n	%
1. Akademik personelin açık arşive ilgi ve desteğinin azlığı	3	23,1
2. Artan kullanıcı sayısı	3	23,1
3. Uzak dış birimlerin kütüphaneden az yararlanabilmesi	1	7,7
4. Kullanıcıların yabancı dil problemi	1	7,7
5. Kullanıcılardan yeterli geri bildirim alınmaması	1	7,7
6. Öğrencilerin kütüphaneye ulaşım sorunu yaşaması	1	7,7
7. Yayın abonelik ve alımlarda kullanıcılardan destek alınmaması	1	7,7
8. Kullanıcı eğitimlerinin yetersizliği	1	7,7
9. Kullanıcıların kütüphane kullanma kültürü eksikliği	1	7,7
Toplam	13	100,0

Tablo 13’te görüldüğü gibi *kullanıcı* temasını oluşturan 9 farklı kategori toplam 13 kez vurgulanmıştır. En yoğun görülen kategoriler birbiriyle eşit oranda gerçekleşen (n=3; %23,1) *akademik personelin açık arşive ilgi ve desteğinin azlığı* ile *artan kullanıcı sayısı*dir. Kalan diğer kategoriler ise daha seyrek oranda

oluşmuş olup farklı başlıklarda ortaya çıkmıştır. Anlaşılacağı üzere, kütüphanelerin kullanıcılar bakımından yaşadıkları sorunların başında akademisyenlerin açık arşive yeterince ilgi göstermemesi ve destek vermemesi (yayın, veri girişi yapmama vb.) ile kullanıcı sayısında yaşanan artıştır. Ayrıca, uzak kullanıcıların kütüphaneden yeterince yararlanamaması, kullanıcıların yabancı dil yetersizliği, kullanıcıların kütüphaneye, hizmetlere ve yayın alımlarına dair yeterince geri bildirimde bulunmaması ve dolayısıyla destek olmaması gibi sorunlar da açığa çıkmıştır.

Kurumsal Yapı ile İlgili Zayıflıklar

Temalar arasında en seyrek vurgulananı *kurumsal yapı*dır. Söz konusu temayı oluşturan kategoriler Tablo 14'te gösterilmektedir.

Tablo 14. Kurumsal Yapı Temasının Kategorilerine Göre Dağılımı

Kategori adı	n	%
1. Yeni, henüz kurumsallaşmamış bir üniversite bünyesinde olmak	5	38,5
2. Şube kütüphanesi sistemi ve merkezileşme olmaması	3	23,1
3. Şube kütüphanelerinin olumsuz durumu	2	15,4
4. Kütüphane yönetmeliğinin güncelliğini yitirmesi	1	7,7
5. Kütüphane yönetmeliğinin olmayışı	1	7,7
6. İş tecrübesindeki eksiklik	1	7,7
Toplam	13	100,0

Tablo 14'te *kurumsal yapı* teması altında oluşan kategoriler gösterilmektedir. Bu çerçevede altı farklı tema toplam 13 kez ortaya çıkmıştır. Kategoriler arasında oransal olarak ilk üç sırada *yeni, henüz kurumsallaşmamış bir üniversite bünyesinde olmak* (n=5; %38,5), *şube kütüphanesi sistemi ve merkezileşme olmaması* (n=3; %23,1) ve *şube kütüphanelerinin olumsuz durumu* (n=2; %15,4) yer almaktadır. Diğer kategoriler ise *şube kütüphanelerinin olumsuz durumu*, *kütüphane yönetmeliğinin güncelliğini yitirmesi*, *kütüphane yönetmeliğinin olmayışı* ve *iş tecrübesindeki eksiklik* olarak sıralanmaktadır. Doğrudan kütüphanenin kurumsal yapısıyla ilgili olarak karşılaşılan sorunların başında kütüphanenin yeni kurulan ve henüz kurumsallaşmasını tamamlamayan bir üniversite bünyesinde kurulmuş olması gelmektedir. Ayrıca, kütüphane hizmetleri açısından merkezi bir yapı olmaması ve şube kütüphanesi sisteminin varlığı ve bu kütüphanelerin kaynak, hizmet, personel vb. açısından yetersiz durumu da önemli sorunlar arasındadır. Devamında ise kütüphane yönetmeliği ile ilgili sorunlar ve kütüphanelerin iş süreçleri konusundaki deneyim eksikliği de ortaya çıkan sorunlardandır.

SONUÇ

Üniversite kütüphaneleri üniversitenin misyonuna paralel olarak öğretim programlarını ve araştırma süreçlerini destekleme işlevlerini yerine getirmektedir. Diğer kurumlarda olduğu gibi, üniversite kütüphaneleri de sosyal, ekonomik ve siyasal koşullar bağlamında bazı yönlerini daha çok geliştirebilirken, bazı açılardan da çeşitli güçlüklerle yüzleşebilmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada Türkiye'deki devlet üniversitesi kütüphanelerinin zayıf yönlerini analiz etmek amaçlanmıştır. Analizler sonucu ortaya çıkan temalar, kategoriler ve kodlar çerçevesinde kütüphanelerin karşılaştığı sorunların ortaya konulabildiği değerlendirilmektedir. Ulaşılan temel bulguları şu şekilde özetlemek olanaklı görünmektedir:

- Kütüphanelerin personel başta olmak üzere sırasıyla bina, bütçe, hizmet, dış etkenler, koleksiyon, kullanıcı ve kurumsal yapı açısından çok çeşitli sorunları mevcuttur.
- Personel ile ilgili sorunlar büyük oranda personel yetersizliği ile ilgili olup ayrıca diğer personel sorunları bağlamında da aksaklıklar ortaya çıkmıştır. Personel yetersizliği kapsamında ise personelin sayısal bakımdan yetersizliği en sık karşılaşılan sorundur. Ayrıca, BBY mezunu personel eksikliği ile deneyimli ve nitelikli yetişmiş personel eksikliği de diğer önemli güçlükler arasındadır. Diğer personel sorunları bağlamında ise personelin kütüphaneye uyum ve

motivasyon sorunu ile personelin mâli, sosyal hak, imkân eksikliği ve sorunlar başı çekmektedir.

- Bina unsuru bakımından ortaya çıkan zayıflıkların başında ise fiziki kapasitenin, alanların, koşulların yetersizliği ve elverişsizliği ile teknik ve teknolojik alt yapı sorunları gelmektedir. Teknik ve teknolojik alt yapı sorunları ise çoğunlukla teknolojik alt yapı, donanım, destek eksikliği ile güvenlik ve yangın söndürme sistemi eksikliği ve elverişsizliği ile ilgilidir.
- Bütçe ile ilgili en temel sorun kaynak alımı ve hizmetler için bütçe yetersizliği ve kesintilerdir.
- Hizmetler yönünden ise en başta halkla ilişkiler, duyuru, tanıtım, reklam, pazarlama eksikliği ile personel azlığından hizmet türü, saatleri, niteliği artıramama sorunları baş göstermektedir.
- Dış etkenler kapsamında ortaya çıkan temel sorunlar dağınık kampüs ve fakülte yapısı, kütüphanenin eğitimdeki öneminin anlaşılabilmesi ve çevre, sosyal ve kültürel yaşam alanı ve aktivite eksikliğidir.
- Koleksiyon unsuru ile ilgili olarak en sık görülen sorunlar basılı koleksiyonun yetersizliği, koleksiyonun sayısal yetersizliği e-kaynak koleksiyonunun yetersizliği ve güncel koleksiyon eksikliğidir.
- Kullanıcılar ile ilgili sorunların başında akademik personelin açık arşive ilgi ve desteğinin azlığı ile artan kullanıcı sayısı gelmektedir.
- Kurumsal yapı bağlamında ortaya çıkan sorunlar arasında ise yeni, henüz kurumsallaşmamış bir üniversite bünyesinde olmak, şube kütüphanesi sistemi ve merkezileşme olmaması ile şube kütüphanelerinin olumsuz durumu öne çıkmaktadır.

Çalışmada elde edilen bulgular çerçevesinde bazı önerilerde bulunulabileceği düşünülmektedir:

- Kütüphanelerin personel sorunlarının çözümü için özellikle rektörlükler nezdinde yapılan çalışmaların artırılması gereklidir. Özellikle alan mezunu personel istihdamına öncelik verilmesi yararlı olacaktır. Kuşkusuz bu çerçevede öncelikle kütüphane yöneticilerinin mezuniyet ve uzmanlık alanları da göz önünde bulundurulması gereken önemli bir husustur.
- Kütüphanelerin fiziki koşulları ile teknik altyapısal sorunlarını gidermeye yönelik girişimlerin artması gereklidir. Kütüphaneye uygun, kütüphaneci-mimar işbirliğine dayalı inşa edilen, modern ve bağımsız kütüphane binaları bu yöndeki öncelikli adım olmalıdır.
- Bütçe kesintileri kütüphaneleri kaynak ve hizmet yönünden olumsuz etkilemektedir. Bütçenin artırılması, kullanılmasındaki bürokratik engellerin giderilmesi yararlı olacaktır.
- Hizmetlere yönelik iyileştirmelere, duyuru, tanıtım ve pazarlama açısından öncelik verilmelidir. İlgili alanlarda uzman personelin istihdam edilmesi ve özellikle sosyal medya yönünden pazarlama konusunun üzerinde dikkatle durulması önerilmektedir.
- Dağınık kampüs ve fakülte yapısına bağlı olarak şube kütüphanesi sisteminin tercih edilmesi, merkezileşme olmaması ve şube kütüphanelerinin istenilen düzeyde hizmet verememesine neden olmaktadır. Bir ana kampüste merkezi bir kütüphane ile birimler arası güçlü ve etkin bir kaynak paylaşımı veya dolaşım hizmeti tasarlanması bu soruna bir çözüm olarak değerlendirilebilir. Öte yandan, şube kütüphanelerinin personel ve kaynak açısından desteklenmesi de olağan bir zorunluluktur.
- Kütüphanenin eğitimdeki öneminin yeterince algılanamaması kısa vadede çözülebilecek bir sorun değildir. Bu açıdan yeterli uzman personel istihdamına dayalı olarak çağdaş kütüphane ve bilgi hizmetleri sunumunun yanı sıra tanıtım ve reklam faaliyetlerine ağırlık vermek yerinde olacaktır.
- Kampüs çevresinin, aktivitelerin sosyal ve kültürel açıdan geliştirilmesi de önemli bir husustur.
- Gerek basılı gerekse de elektronik koleksiyonun artırılması için girişimlerde bulunulması gereklidir. Bu sorunun çözümü büyük oranda bütçe imkânlarına bağlı olsa da açık erişim kaynaklarına ve etkin kaynak paylaşımına yönelmek geçici bir çözüm olabilir.
- Kütüphanelerin artan kullanıcı popülasyonuna cevap verebilmesi için yeterli personel ve modern alt yapı koşullarına sahip olması gereklidir. Bir diğer seçenek olan üniversite ve bölüm kontenjanlarının azaltılması yönündeki çalışmalara da eş zamanlı olarak devam edilmesi yararlı olabilir.
- Kütüphanelerin, kullanıcıları ile etkin ve güçlü bir iletişim geliştirmesi onlardan gelebilecek destek ve katkıların kütüphane için önemini anlamalarına yardımcı olabilir. Ayrıca kullanıcı

geri bildirimlerinin önemi ve hizmetlere katkısının daha somut biçimde ortaya konulması gereklidir. Ek olarak, kullanıcılardan veri toplamak için düzenli aralıklarla çeşitli kullanıcı araştırmaları uygulanması da önerilmektedir.

- Yeni kurulmuş ve daha kurumsallaşma açısından sıkıntıları olan bir üniversite bünyesindeki kütüphanenin çeşitli sorunlar yaşayacağı aşikârdır. Kütüphane bağlı olduğu kurumun işleyişinden soyutlanamayacağı için bu yöndeki sorunların çözümü kolay olmayabilir. Bu çerçevede bu kütüphanelerin daha köklü geçmişe sahip, sistemi oturmuş ve kurumsallaşmasını tamamlamış üniversite kütüphaneleri ile işbirliği ve tecrübe alışverişine girmesi önerilebilir.
- Çalışmada ulaşılmış temalar bağlamında ortaya çıkan sorunlara yönelik olarak ayrı ayrı ve bağımsız tanımlayıcı araştırmalar yapılması konuya dair bilgi birikimine katkı sağlayacaktır. Böylelikle sorunların etraflı biçimde tespiti ilk adım olacak ve bunların çözümüne yönelik bilimsel çalışmalar yürütülebilmesinin önü açılacaktır.

Çalışmada ulaşılan bulgular ışığında devlet üniversite kütüphanelerinin zayıf yönlerine ilişkin vurguların özellikle personel, bina, bütçe, hizmet, dış etkenler, koleksiyon ve kurumsal yapıda yoğunlaştığı ve benzeştiği göze çarpmaktadır. Bu açıdan Türkiye'deki devlet üniversite kütüphanelerinin benzer sorunlarla yüzleştikleri söylenebilir. Aynı sorunların bu kadar geniş bir çerçevede yüzeye çıkması ulusal düzeyde üniversite kütüphanelerinin zayıflıklarının önemli bir oranda ülkenin temel idari ve politik sisteminden kaynaklandığı biçiminde yorumlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akan, A. C. (2020). *Üniversite kütüphanelerinde personelin vardiyalı çalışma sistemine yönelik tutum ve davranışları* [Yüksek lisans tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi].
- Akbaytürk Çanak, T. vd. (2014). *2023'e Doğru Türkiye'de üniversite kütüphaneleri: mevcut durum, sorunlar, standartlar ve çözüm önerileri*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu. Erişim adresi: <https://gcris.iyte.edu.tr/handle/11147/4316>
- Akkaya, M. A. (2013). Türkiye'de yeni bin yılda kurulan devlet üniversitelerinin kütüphaneleri hakkında niceliksel bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(4), 601-618.
- Awojobi, E. A., Okoro, C. C. ve Babalola, Y. T. (2020). A SWOT analysis of physical infrastructure in government-owned university libraries in Ogun State, Nigeria. *South African Journal of Libraries and Information Science*, 86(2), 38-46.
- Balkaş, B. K.-. (2005). *Üniversitelerde kütüphane binaları kullanım verimliliğinin yapı biyolojisi açısından incelenmesi* [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi: teknikler ve örnek çalışmalar* (2. baskı ed.). Siyasal Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22 bs.). Pegem Akademi.
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı* (8. bs.). Sakarya Yayıncılık.
- Çakın, İ. (2000). Üniversitelerimizin bilgiye erişim sorunları ile ulusal akademik ağ ve bilgi merkezi. *Bilgi Dünyası*, 1(1), 26-41.
- Çelik, S. (1999). *Üniversite kütüphanelerinde personel yönetimi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Çetin, M. (2020). *Türkiye'deki devlet üniversitesi kütüphanelerinin yönetim politikalarının kurumda çalışan kütüphanecilerin mesleki gelişimi üzerindeki rolü* [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi].
- Çevik, E. (2015). *Kütüphanelerde fiziksel ortam ve kullanıcı memnuniyeti: Örnek bir uygulama Galatasaray Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi].

- Çimen, E., Gürdal, G., Çuhadar, S. ve Çanak, T. A. (2020). Yeni Koronavirüs (COVID-19) Sürecinde Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri. *Bilgi Dünyası*, 21(1).
- Doğan, D. (2013). Yeni kurulan üniversitelerin sorunları ve çözüm önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(2), 108-116.
- Duru, M. N. ve Aydın, H. (2015). Üniversite/araştırma kütüphanelerinin sorunları ve çözüm önerileri. *ABMYO Dergisi*, (37), 69-82.
- Grieder, E. M. (1956). Kütüphane üniversitenin kalbidir. (Çev. N. Kırkbir). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 5(2), 93-100.
- Gökçe, O. (2019). *Klasik ve nitel içerik analizi: felsefe, yöntem ve uygulama*. Çizgi Kitabevi.
- Gül, S. S. ve Nizam, Ö. K. (2021). Sosyal bilimlerde içerik ve söylem analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42; Özel Sayı 1), Ö181-Ö198.
- Harris, S. Y. (2018). SWOT analysis of Jamaican academic libraries in higher education. *Library Management*, 39(3/4), 246-278.
- Igajah, M. N. ve Ekpang, P. O. (2021). Type of libraries, histories and functions. R. S. Bassey, N. B. Edem ve O. E. Ani (Eds.). *Library use and information literacy in Nigerian universities*. (Rev. Ed.). içinde (ss. 18-29). Calabar: University of Calabar.
- Kalemci, Z. ve Demirtel, Ö. G. (2023). Üniversite kütüphanelerinin elektronik kaynakların seçim ve değerlendirilmesinde yaşadığı zorluklar. *Türk Kütüphaneciliği*, 37(4), 227-242. <https://doi.org/10.24146/tk.1323453>
- Kılınç, A. Ç., Çepni, O., Kılcan, B. ve Palaz, T. (2017). Öğretim üyelerinin görüşlerine göre Türkiye’de yeni kurulan üniversitelerin sorunları: Nitel bir araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2), 282-293.
- Kumar, P. S. (2012). University libraries in Kerala: A SWOT analysis for marketing. *Library Philosophy and practice*, 8(1), 1-13.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: nitel ve nicel yaklaşımlar* (S. Özge, Çev.; 2. Cilt). Yayınodası.
- Özel, N. (2007). *Üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan kütüphanecilerin eğitim gereksinimleri üzerine bir araştırma*. [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]
- Polat, C. ve Binici, K. (Ed.) (2023). *Türkiye’de üniversite kütüphaneleri: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri*. İstanbul: Hiperyayın.
- Raviş, D. (2019). *Üniversite kütüphanelerinde kullanıcı odaklı bilgi hizmeti çalışmaları: İstanbul Kültür Üniversitesi Kütüphanesi örneği* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Reitz, J. M. (Haz.). University library. *ODLIS: Online Dictionary for Library and Information Science* içinde. Erişim adresi: https://odlis.abc-clio.com/odlis_u.html
- Ugah, A. D. (2007). A SWOT analysis of the university library of Michael Okpara University of Agriculture Library, Umudike, Nigeria. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 148, 1-8.

EK 1. Çalışmaya Dâhil Edilen Üniversite Kütüphanelerinin Listesi

Abdullah Gül Ü	İstanbul Medeniyet Ü
Adana Alparslan Türkeş Bilim Ve Teknoloji Ü	İzmir Bakırçay Ü
Afyon Kocatepe Ü	İzmir Katip Çelebi Ü
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Ü	Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü
Ağrı İbrahim Çeçen Ü	Karabük Ü
Akdeniz Ü	Karadeniz Teknik Ü
Aksaray Ü	Kastamonu Ü
Alanya Alaaddin Keykubat Ü	Kayseri Ü
Amasya Ü	Kırklareli Ü
Anadolu Ü	Kocaeli Ü
Ankara Hacı Bayram Veli Ü	Konya Teknik Ü
Ankara Müzik Ve Güzel Sanatlar Ü	Kütahya Dumlupınar Ü
Ankara Sosyal Bilimler Ü	Malatya Turgut Özal Ü
Ankara Ü	Manisa Celâl Bayar Ü
Ardahan Ü	Marmara Ü
Artvin Çoruh Ü	Mersin Ü
Atatürk Ü	Munzur Ü
Aydın Adnan Menderes Ü	Muş Alparslan Ü
Bandırma Onyedi Eylül Ü	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü
Bartın Ü	Niğde Ömer Halisdemir Ü
Batman Ü	Ondokuz Mayıs Ü
Bayburt Ü	Ordu Ü
Bingöl Ü	Orta Doğu Teknik Ü
Bolu Abant İzzet Baysal Ü	Osmaniye Korkut Ata Ü
Bursa Teknik Ü	Pamukkale Ü
Bursa Uludağ Ü	Recep Tayyip Erdoğan Ü
Çanakkale Onsekiz Mart Ü	Siirt Ü
Çankırı Karatekin Ü	Sinop Ü
Dicle Ü	Sivas Bilim Ve Teknoloji Ü
Düzce Ü	Süleyman Demirel Ü
Ege Ü	Tarsus Ü
Erciyes Ü	Tekirdağ Namık Kemal Ü
Erzincan Binali Yıldırım Ü	Tokat Gaziosmanpaşa Ü
Erzurum Teknik Ü	Trabzon Ü
Eskişehir Osmangazi Ü	Trakya Ü
Galatasaray Ü	Van Yüzüncü Yıl Ü
Gazi Ü	Yozgat Bozok Ü
Gaziantep İslam Bilim Ve Teknoloji Ü	Zonguldak Bülent Ecevit Ü
Giresun Ü	
Gümüşhane Ü	
Hacettepe Ü	
Hakkari Ü	
Harran Ü	
Hitit Ü	
Iğdır Ü	
Isparta Uygulamalı Bilimler Ü	
İnönü Ü	